

**„GLOBALIOS LIETUVOS“ – UŽSIENIO LIETUVIŲ ĮSITRAUKIMO Į VALSTYBĖS GYVENIMĄ – KŪRIMO
2011–2019 M. PROGRAMOS 2013–2015 M. TARPINTITUCINIO VEIKLOS PLANO
2013 M. ĮGYVENDINIMO ATASKAITA**

„Globalios Lietuvos“ idėja grįsta suvokimu, kad esame viena Lietuvos tauta ir kiekvienas motyvuotas lietuvis ar su Lietuva save siejantis asmuo yra svarbus ir reikalingas Lietuvai, nesvarbu, kur jis dirbtų ir gyventų, kiekvienas savo žiniomis, idėjomis ir patirtimi gali prisidėti prie valstybės ir visuomenės pažangos.

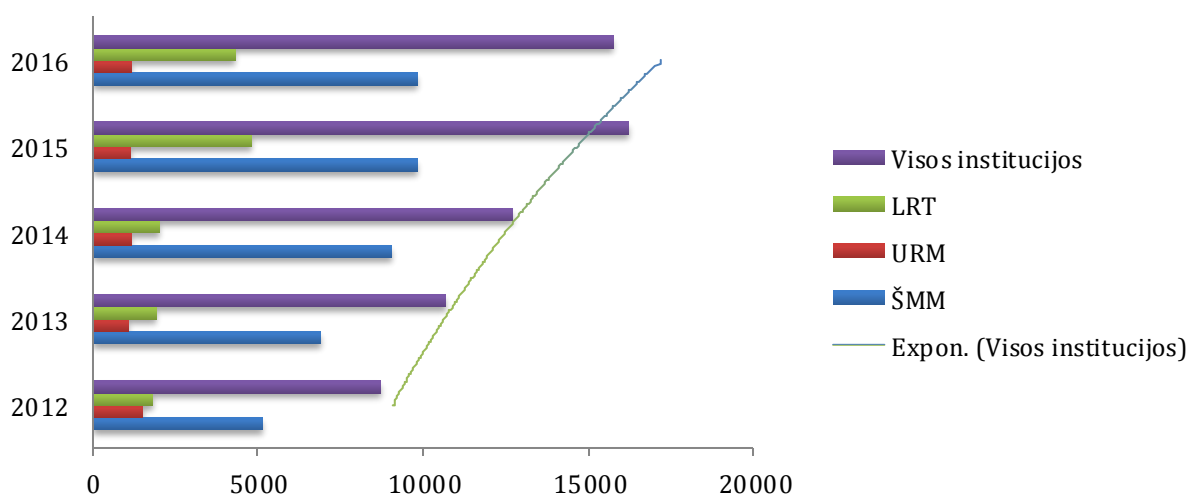
Ši idėja įtvirtinta Globalios Lietuvos – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 m. programoje (toliau – Programa), kuria siekiama palaikyti ryšius su užsienio lietuviais bei sutelkti Lietuvos diasporą Lietuvos valstybei stiprinti ir jos vardui garsinti.

Programa pradėta įgyvendinti 2012 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinus Programos įgyvendinimo tarpinstitucinį veiklos planą (toliau – Globalios Lietuvos TVP) ir sukūrus institucinę sąrangą, leidusią įtraukti į veiklą „arčiausiai“ užsienio lietuvių esančias Lietuvos diplomatinės atstovybes. Globalios Lietuvos TVP, atsižvelgiant į Finansų ministerijos institucijoms pateiktus maksimaliuosius asignavimus, yra kasmet derinamas su dalyvaujančiomis institucijomis, tikslinamas ir teikiamas tvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

ASIGNAVIMAI

Kadangi Programai įgyvendinti nėra skiriamas atskiras finansavimas, įgyvendinančios institucijos kasmet tvirtindamos metinius biudžetus dalį asignavimų numato Programos įgyvendinimui. Šiuo metu yra matoma **institucijų skiriamų asignavimų didėjimo tendencija**. Didžiąją Programos įgyvendinimui skiriamų asignavimų dalį sudaro Švietimo ir mokslo ministerijos (2013 m. – 65%), Užsienio reikalų ministerijos (2013 – 10%) ir Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos asignavimai (2013 m. – 18%).

1 pav. 2012-2016 m. Programai skiriamų asignavimų

Antraisiais programos įgyvendinimo metais aštuonios institucijos, vykdydamos Vyriausybės nutarimu patvirtintą 2013–2015 m. TVP (Žin., 2012, 107-5424, 2013, 65-3234), **skyrė 10 665,5 tūkst. litų** (2012 m. – 8 700 tūkst. litų).

2 pav. 2013 m. skirtų asignavimų dalis pagal institucijas

Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Susisiekimo ministerijos (IVPK) kasmet planuojama asignavimų dalis yra numatyta balsavimo internetu informacinei sistemai kurti. Priemonei numatytų asignavimų panaudojimas ir veiklos įgyvendinimas priklauso nuo LR Seimo priimtų rinkimus reglamentuojančių įstatymų pakeitimų ir papildymų, nustatančių balsavimą internetu. Kadangi pastaraisiais metais atitinkamų įstatymų pakeitimai nebuvo priimti, 2013 m. planuoti asignavimai šiai veiklai nebuvo panaudoti. Siekiant objektyviai įvertinti asignavimų panaudojimą, procentas apskaičiuojamas neįtraukiant kasmet IVPK planuojamų asignavimų, nes jų panaudojimas nepriklauso nuo institucijos veiklos, kol nebus priimti atitinkamų teisės aktų pakeitimai.

Antraisiais Programos įgyvendinimo metais, **asignavimų buvo panaudota daugiau, nei planuota metų pradžioje**, t. y. 107 %. Pagrindinė priežastis – Švietimo ir mokslo ministerijos papildomai skiriamos lėšos jų vykdomoms formaliojo ir neformalio švietimo veikloms – 594 tūkst. litų.

1 lentelė. 2013 m. asignavimų panaudojimas, tūkst. Lt

Įgyvendinanti institucija	2013-ųjų metų
	Panaudoti asignavimai (2)
Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM)	6887
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)	190,2
Užsienio reikalų ministerija (URM)	1073,6
Kultūros ministerija (KM)	67
Ūkio ministerija (ŪM)	40,7
Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos (IVPK)	0 (LR Seimas nepriėmė atitinkamų įstatymų pakeitimų, todėl asignavimai negalėjo būti panaudoti)
Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	500
Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (LRT)	1900
Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba (LVAT)	8
Iš viso:	10666,5

PAGRINDINĖS VEIKLOS KRYPTYS IR UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOS VEIKLA

Įgyvendinant programą, atsižvelgiama į globalizacijos iššūkius ir į skirtingus diasporos poreikius. Siekiant sutelkti Lietuvos diasporą valstybei stiprinti ir jos vardui garsinti yra numatytos dvi pagrindinės veiklos kryptys:

- **stiprinami ryšiai su profesionalais** - asmenimis, turinčiais laimėjimus profesinėje srityje, pripažintais ir įtakingais savo buvimo šalyje ir galinčiais labai konkrečiais projektais prisidėti prie Lietuvos gerovės kūrimo, investicijų pritraukimo, profesinės mentorystės projektų, konsultavimo, Lietuvos konkurencingumo didinimo.

2013 m. Užsienio reikalų ministerijos remtos iniciatyvos: profesiniais pasiekimais Lietuvos vardą garsinančius diasporos atstovus pagerbiančias renginys „Globalios Lietuvos apdovanojimai“, lietuvių studentų mentorystės projektas „LT Big Brother“, jaunųjų profesionalų programa „Kurk Lietuvai“, Pasaulio lietuvių ekonomikos forumas, VII pasaulio lietuvių menininkų kūrybinės dirbtuvės „Migruojantys paukščiai“, XI tarptautinis muzikos festivalis „Sugrįžimai“, kino filmų programa „Lietuviai svetur“ XVIII-ojo Vilniaus tarptautinio kino festivalio „Kino pavasaris“ metu ir kt.

- **stiprinamos užsienio lietuvių bendruomenės ir organizacijos**, sudarant galimybes mokytis lietuvių kalbos, išlaikyti tautiškumą, gauti reikalingą informaciją, vykdyti bendruomeniškumą skatinančius projektus, nes tik gerai organizuotos, pripažintos buvimo šalyje, turinčios nepriklausomą finansavimo pagrindą ir vadovaudamosi aiškiais tikslais jos gali suburti užsienio lietuvius, atstovauti jų teisėtus interesus ir įgyvendinti visai valstybei ir užsienio lietuviams svarbius projektus.

Dirbant šiomis kryptimis URM su kitomis programoje dalyvaujančiomis institucijomis nuosekliai siekė:

- padėti išsaugoti lietuvišką tapatybę, remdamos užsienyje veikiančių organizacijų veiklą ir plėsdamos galimybes mokytis lietuvių kalbos;
- paskatinti atstovauti Lietuvos interesams stiprinant užsienio lietuvių organizacijas ir plėtojant ryšius su bendruomenėms nepriklausiančiais verslo, meno, mokslo, politikos ir kitų sričių lietuvių kilmės profesionalais;
- sudaryti sąlygas užsienio lietuviams savo žiniomis, patirtimi ir laimėjimais prisidėti prie Lietuvos gerovės kūrimo ir pažangos;
- teikti aktualią informaciją;
- sklandžiai ir greitai spręsti kylančius klausimus.

Įgyvendinant Globalios Lietuvos tikslus, užsienio lietuviai buvo kviečiami:

- garsinti Lietuvą, jos laimėjimus ir supažindinti savo vietinius draugus su Lietuvos istorija ir kultūra;
- stiprinti užsienio lietuvių bendruomenės ir organizacijas, būti matomais savo šalyje, bendrauti su vietos valdžia ir taip užtikrinti teisėtus tautiečių lūkesčius;
- kviešti draugus aplankyti Lietuvą ir atvykti patiems;

- investuoti Lietuvoje, plėtoti su Lietuva susijusį verslą, skatinti vietos verslininkus investuoti Lietuvoje;
- priminti vietos politikams, kad Lietuvai labai svarbi ES ir NATO partnerių parama Lietuvai aktualiais klausimais.

URM, kaip Programos įgyvendinimą koordinuojančios institucijos, **vienas svarbiausių uždavinių** yra ne tik pagal kompetenciją įgyvendinti numatytas priemones, bet ir **sutelkti valstybės institucijas** tam, kad jos į savo specializuotą veiklos sferą įtrauktų su Lietuvos diaspora susijusius projektus. Taip pat skatinamas bendruomenių bendradarbiavimas su Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo, Kazickų fondais ir kitomis organizacijomis užsitikrinant nepriklausomą finansavimo pagrindą.

URM telkdama diasporos profesionalus įgyvendino ir rėmė tokius prasmingus projektus kaip „Globalios Lietuvos apdovanojimai“, kurių metu LR prezidentūroje pagerbti diasporos profesionalai, diasporos verslo profesionalus sutelkiantį „Pasaulio Lietuvių ekonomikos forumą“, Lietuvoje ir užsienyje gyvenančių kūrėjų partnerystę sustiprinančius projektus „Migruojantys paukščiai“ ir muzikos festivalį „Sugrįžimai“, profesinės mentorystės tradicijas skatinančių organizacijos Globalios Lietuvos Lyderiai (GLL) įgyvendinamą projektą „LT Big Brother“, pristatė kino filmų programą „Lietuviai svetur“ XVIII-ojo Vilniaus tarptautinio kino festivalio „Kino pavasaris“ metu, organizavo lietuvių kilmės Nobelio ekonomikos premijos laureato R. Šilerio vizitą Lietuvoje, telkė Lietuvos savivaldybes aktyviau bendradarbiauti su užsienyje gyvenančiais iškiliais kraštiečiais ir į savivaldybių darbą įtraukti užsienio lietuvių stažuotčių programos „Kurk Lietuvai“ dalyvius.

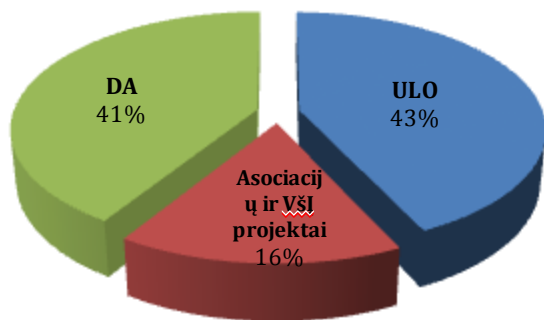
Stiprindama užsienio lietuvių, tarp jų ir jaunimo, organizacijas ir jų organizacinius gebėjimus, URM padėjo užsienyje gyvenantiems lietuviams puoselėti lietuviškąjį tapatumą:

- surengė užsienio lietuvių organizacijų projektų rėmimo konkursą, atnaujino užsienio lietuvių organizacijų projektų rėmimo tvarkos aprašą bei komisijos nuostatus, apsvaustė 200 paraiškų, parėmė 101 užsienio lietuvių organizacijų projektą,
- organizavo kultūros ir meno darbuotojų užsienyje veiklą: pakeitė Konkursų Lietuvos kultūros ir meno darbuotojams, vykstantiems dirbti į užsienio lietuvių bendruomenes, organizacijas ir kultūros įstaigas, tvarkos aprašą, organizavo kultūros ir meno darbuotojų atrankos konkursą, pasirašė sutartis su kultūros ir meno specialistais iš Lietuvos, dirbančiais Lenkijoje, Latvijoje ir Rusijoje,
- Vilniuje surengė kvalifikacijos tobulinimo seminarą užsienio lietuvių kultūros centrų vadovams ir darbuotojams, kuriame dalyvavo 34 užsienio lietuvių bendruomenių atstovai iš 28 valstybių,
- teikė finansinę ir organizacinę pagalbą PLJS, PLB organizacijoms organizuojant suvažiavimą bei renginius, skirtus Pasaulio lietuvių vienybės dienai pažymėti,
- finansavo 109 diplomatinių atstovybių kartu su užsienio lietuviais vykdomus projektus,
- aprūpino užsienio lietuvių organizacijas tautine atributika ir medžiaga apie Lietuvą.

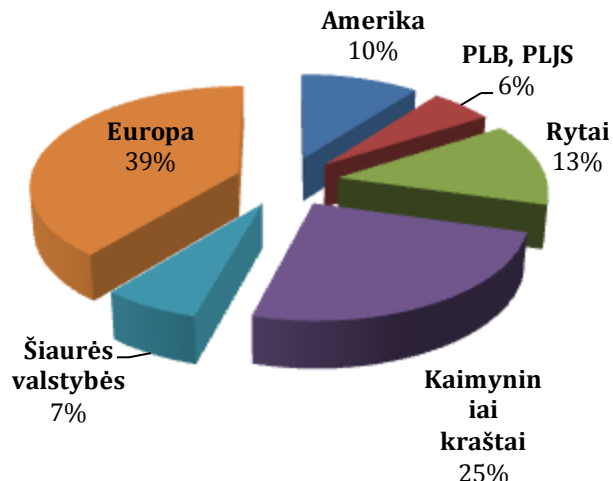
URM vykdydama projektinę veiklą turėjo tris pagrindinius partnerius: užsienio lietuvių organizacijas (pagrindinės veiklos kryptys – bendruomeniškumo skatinimas, tapatybės stiprinimas, gebėjimų ugdymas), **diplomatines atstovybes kartu su užsienio lietuviais vykdančias bendrus projektus** (rengia ir įgyvendina atrinktus projektus, skirtus santykiams su užsienio lietuviais stiprinti: projektai apima tiek bendruomenių stiprinimą, tiek profesionalų telkimą), **Lietuvoje registruotas asociacijas ir viešąsias įstaigas** (pagrindinės veiklos kryptys – profesionalų telkimas, mentorystės tradicijų skatinimas, jaunimo organizacijų stiprinimas). Didžioji asignavimų dalis tenka užsienio

lietuvių organizacijų teikiamiems projektams (3 pav.). Pagal regionus, didesnė projektinio finansavimo dalis tenka Europos valstybėms ir kaimyniniams kraštams (4 pav.).

3 pav. 2013 m. URM finansavimo paskirstymas

4 pav. ULO ir DA projektų finansavimas pagal regionus projektinei veikli

URM, siekdama formuoti ir įgyvendinti efektyvią diasporos politiką ir atliepti kintančios Lietuvos diasporos poreikius, atliko užsienio lietuvių poreikių apklausą, suorganizavo diasporos srityje dirbančių mokslininkų diskusiją diasporos klausimais, sukūrė informavimui ir bendravimui skirtą Facebook paskyrą „Globalus tinklas Lietuvai – Global Lithuania Network“

KITŲ PROGRAMA ĮGYVENDINANČIŲ INSTITUCIJŲ VEIKLOS SRITYS

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA ir LIETUVOS MOKSLO TARYBA: remia formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų užsienyje veiklą švietimo srityje, kuria plačiai prieinamą modulinę mokymosi aplinką, stiprina Lietuvoje ir užsienyje gyvenančių mokslininkų ryšius, skatina užsienio lietuvių studijas Lietuvoje.

LIETUVOS NACIONALINIS RADIJAS IR TELEVIZIJA: gerina internetu transliuojamų LRT programų perdavimo kokybę, rengia specialias televizijos ir radijo laidas apie Lietuvą užsienio lietuviams ir Lietuvai apie užsienio lietuvių organizacijas, taip pat plečia televizijos kanalo „LRT Lituania“ transliavimo per palydovus tinklą.

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA: kartu su Jaunimo reikalų departamentu teikia užsienio lietuviams aktualią informaciją socialinės apsaugos, gyvenimo ir darbo Lietuvoje klausimais (išleistas internetinis leidinys „Gyvenimas ir darbas Lietuvoje“), užtikrina psichologinių konsultacijų teikimą emigracijos paliestiems asmenims, remia užsienio lietuvių jaunimo organizacijų veiklą ir jų mokymus.

VYRIAUSIOJI RINKIMŲ KOMISIJA IR INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS KOMITETAS PRIE SUSISIEKIMO MINISTERIJOS: atsakingi už balsavimo internetu sistemos sukūrimą ir įdiegimą, užsienio lietuviams skirtos(-ų) atskiros (-ų) rinkimų apygardos(-ų) sukūrimą.

LIETUVOS VYRIAUSIOJO ARCHYVARO TARNYBA: koordinuoja užsienio lietuvių archyvų tvarkymą ir integruoja juos į informacinę erdvę.

LIETUVOS STATISTIKOS DEPARTAMENTAS: rengia ir sistemina informaciją apie užsienio valstybėse nuolat gyvenančių Lietuvos Respublikos piliečių ir užsienio lietuvių skaičių (susisteminta informacija, parengta pagal gyventojų surašymo duomenis, bus pateikta 2014 m.).

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA: skleidžia svarbią informaciją sveikatos apsaugos klausimais.

KŪNO KULTŪROS IR SPORTO DEPARTAMENTAS: organizuoja Pasaulio lietuvių sporto žaidynes.

ŪKIO MINISTERIJA (IR VALSTYBINIS TURIZMO DEPARTAMENTAS): kartu su ICC Lietuva ir Užsienio reikalų ministerija organizuoja Pasaulio lietuvių ekonomikos forumą, kuria verslo profesionalų tinklą (kartu su VšĮ „Versli Lietuva“ ir „Globalios Lietuvos Lyderiais“), skleidžia informaciją apie verslo bendradarbiavimo galimybes, organizuoja Lietuvos pristatymo užsienyje renginius, leidžia informacinę medžiagą apie Lietuvą, skatina užsienio lietuvius stažuotis Lietuvoje kartu su VšĮ „Investuok Lietuvoje“ koordinuodama programą „Kurk Lietuvai“.

KULTŪROS MINISTERIJA: per kultūros atašė tinklą organizuoja „Globalios Lietuvos“ idėjai populiarinti skirtus kultūros renginius, prisideda rengiant bendrus Lietuvos ir užsienio lietuvių kūrėjų projektus, renka informaciją apie Lietuvos kūrėjus užsienyje, organizuoja Lietuvos pristatymo užsienyje projektus ir iniciatyvas, leidžia ir nemokamai per kultūros atašė tinklą užsienio lietuvių organizacijoms platina informacinę medžiagą apie Lietuvos kultūrą, taip pat rengia teisės aktus, įgalinančius užsienio lietuvių organizacijas teikti projektus, skirtus kultūros paveldo objektam išsaugoti, ir gauti dalinį finansavimą.